

Buk ái Paulo a le on uri narsán bos tám ruruna á GALATIÁ

Worwor táil

Ái Paulo ákte soi má lain arbin i balis á Galatiá, te di hol on ngo i kán mulán láklák má te di hol on ngo i kán áruán láklák. Má matananu er Galatiá kápte ngo di kakun Iudáíá. Á di káp di tini mur i tan nagogon si Moses, kápte. Di ruruna sár i Iesu mái Káláu ák aliu pas di. Má namur ngo ái Paulo ákte han pas, te á tan angagur án tám aratintin dik han tapam hut bul á Galatiá, má dik parai si di ngo kápate arwat ngo tekes na kipi liu áklis er ngo na tu ruruna i Iesu sár, mái sár na mur i nagogon si Moses mul. Má kesi tilik nagogon, ái á kut aririu suri inngasi ngo kálámul er a kes tili matananu si Káláu. Má ngo ái Paulo a longrai matngan aratintin ngorer, a lala mos i bál má ák sodar mul suri bos Galatiá ngo a ngoi i bál di suri longrai matngan aratintin erei a lite alari muswan, má alari lain pinpidan erei dikte kipi (Gal 1:6-9). Ái Paulo a nem suri inngasi si di ngo kándi ruruna i lain arbin masik sár a arwat suri na aliu pas di. Ái Paulo a inngasi ngo kán arbin a támin, kabin ái Káláu ákte ilwa pasi suri ái á apostolo má ái Káláu sang a tari pinpidan erei singin (1:11–2:10). Má kábutkis káián á lain arbin má kábutkis mul káián buk minái a ngoromin. Ái Káláu na mák anokwa pasi koner a ruruna i

Karisito, má kápte suri ngo a murmur i nagogon si Moses (2:16-21). Ái Paulo a para talsai ngo kápte kes a arwat suri mur arwat pasi nagogon si Moses, pasi ái Káláu ák nem ngo gita ruruna sár ngorer ái Abaram a ruruna ngoi. Má ngorer ái Káláu nák mák anokwa pas git ngo git nokwan, má ngorer git má te sengsegeng alari rakrakai án nagogon erei si Moses (3:1–4:31). Mái sár kápte kuluk mul ngo gita longoi sápkín (5:1-15). Kápte. Kabin i kángit ruruna sár, git má sengsegeng alari nagogon, má ngorer git má sengsegeng suri mur i lain tatalen ngorer i Tanián a Pilpil a apislai uri kángit hol (5:16-26).

¹⁻² Iau Paulo iau le i buk minái ur si gam á tan boh tám ruruna gam kis i balis á Galatiá. Má tan rang turang gim lu him tiklik di sormángát on á kak worwor minái. Iau abálsa gam ngo iau apostolo sang. Tan kálámul pakta kápdite obop iau ur on á him án apostolo, má kápte kesá kálámul a tarwa iau suri ina longoi. Kápte. Diar ilwa pas iau má dos pala iau ái Iesu Karisito diar támán ái Káláu, koner a aptur kalengna Iesu alari minat.

³ Artangan má bál matau kándiar ái Káláu Kák git mái kángit Konom Iesu Karisito, na kis tiklik mam gam. ⁴ Ái Karisito sang a mur i nemnem si Káláu Kák git er ák bál tari ák mat suri tangan git ái rung gitáte longoi sápkín, má ngorer a asengsegeng pas git suri kángit liu na lite alari sápkín liu kán matananu tili naul bim. ⁵ Parpara agas áklis uri narsán ái Káláu! A támin!

Kes sár á kepwen pinpidan

⁶ Iak sodar i gam, rang buhang, kabin gamáte hutngin ruruna sár, má namur gamá sangar i teleh alar Koner a kilkila pas gam suri gama otoi lain artangan si Karisito. Áá, gamáte teleh ngorer uri lite matngan aratintin te di utngi ngo lain arbin mul. ⁷ Ái sár aratintin erei kápte ngo lain arbin muswan. Te lite kálámul di nem on ngo da kelsei lain arbin sur Karisito mai lite aratintin bul, má ngorer di atius i kamu hol. Mái sár rung er kápdite parai táit a nokwan. ⁸⁻⁹ Gimáte parai si gam tungu má inái iakte lu bali parai mul ngoromin. Koion gama ruruna i te kálámul di atintin gam mai aratintin a lite alari lain arbin gim arbin mai narsá gam! Iau sung Káláu ngo na wás palai tan kálámul er uri pokon án hiru áklis! Wa, ngo gim á tan apostolo sang ngo kesi angelo tilami bát a atintin gam mai aratintin a lite, iau sung Káláu ngo na wás pala gim mul uri hiru áklis!

¹⁰ Iak parai ngorer kabin káp iau te nem suri agasgas pasi bál matananu. Kápte. Iau nem suri ina agasgas pasi bál ái Káláu sang. Má ngo iau nem sár suri agasgas pasi bál matananu, ki ngorer káp iau te toptop muswan si Karisito.

Ái Paulo a apostolo

¹¹ Rang buhang, iau para talsai si gam ngo lain arbin iau arbin narsá gam mai, kápate pos tili holhol kán kálámul. ¹² Káp iau te kipi singin kesi kálámul má kápte kesá kálámul a atintin iau mai.

Kápte. Lain arbin er iau kip auti narsá gam, ái Iesu Karisito sang a apos tari singing.

¹³ Gamáte longrai sur iau ngo tungu iau lala tari kak liu uri matngan ruruna káián tan Iudáíá. I pákánbung er káp kak te armámna uri narsán rung di ruruna i Karisito, ngorer iau lala tok sáksákna di má iak tohoi amosrah i di. ¹⁴ Iau táil sorliwi rang turang gim aratintin tiklik suri ruruna káián tan Iudáíá, má iau tur rakai sang suri mur i tatalen káián rang kámpup gim.

¹⁵ Iau longoi ngorer, ái sár ái Káláu a kuluk mam iau mák mámna iau mai kán lain artangan. Hirá be káp iau te páng, ái Káláu ákte timla iau suri ina kipi him án apostolo. ¹⁶ Má namur, ngo ái Káláu a ngoi i bál, ki ák inngas Natun singing pasi ngorer ina arbin mai lain arbin sur Natun narsá gam ái rung tili risán. Má ngo ákte inngas Natun singing má, káp iau te han narsán tekesi kálámul suri na anokwai kak holhol. ¹⁷ Má káp iau te han melek mul urami Ierusalem uri narsán bos pakpakta di apostolo táil. Ái sár iau aptur má iak han urada i pokon mau i balis á Arabia, má namur iang kaleng mul ur Damasko. ¹⁸ Má namur ákte rah i atul á bet má, iak han urami Ierusalem suri ina arsuar mam Petero má worwor mai. Iak han ngorer, mái sár kápte iau kis ák dol. Iau tu han kis pasi sár i sángul mai alim á bung ki iang kaleng. ¹⁹ Má i pákánbung iau ami Ierusalem, kápte kesi apostolo mul iau banai, ái Petero masik sár diar ái Iakobo tuán ái Konom Iesu. Iau kis tiklik mam diar, mái sár kápte ngo tekes tili diar a kak tám

1:13: Apo 8:3

1:14: Apo 22:3

1:15: Ais 49:1; Gal 2:7

1:18: Apo 9:26-27

aratintin sur Karisito. ²⁰ Mákái! Pinpidan min iau le palai narsá gam, iau parai i mátán ái Káláu ngo a támin muswan!

²¹ Iau kaleng til Ierusalem ngorer, má namur iau hut kaleng uranang i aru balis er Siria mái Silisia. ²² I pákánbung er, tan boh tám ruruna i Karisito tili balis á Iudáia kápte besang di mákmák arsuar mam iau. ²³ Ái sár dikte longrai pukpuksa sur iau te kálámul di lu parai ngoromin ngo, “Ái koner sár tungu a tok sáksákna git, mái sár onin ákte turpasi arbin mai lain arbin er tungu a tohoi suri amosrahi!” ²⁴ Di longrai ngorer ki dik parpara agas uri narsán ái Káláu sur iau kabin kak liu ákte arkeles.

2

Tan tátáil di sormángát pas Paulo ngo ái á apostolo

¹⁻² Iau lu kis ngorer, má namur ngo ákte rah i sángul mai ahat á bet, ái Káláu a inngas tari kán nemnem singing suri ina kaleng mul urami Ierusalem. Má ngorer giur ái Banabas giur han má giurá lam pas Tito suri ák tiklik mam giur. Ái Tito kesi tám ruruna mul, má kálámul tili risán, má kápte ngo kándi tatalen suri kut aririu. Gimtul hut ami má, má gimtulá kis talum mai tan tátáil masik kándi tan tám ruruna. I pákánbung er iau pálási ur si di á kak mánán uri lain arbin sur Karisito. Ái sár á arbin er iau lu balbal arbin mai uri narsán rung tili risán. Iau lu parai si di ngo da ruruna sár i Iesu Karisito suri na aliu pas di. Iau

lu parai ngorer, má sár káp iau te parai si di suri da mur i nagogon káián tan Iudáíá ngorer i kut aririu ngo bos tatalen án lotu. Iau pálásí si di á tan tátáil ngorer suri tan tátáil dák longrai ngorer má nák tumran i kándi hol ur on, má ngorer dák adikái má sormángát i kak him iau longoi tungu má til onin mul.

Tan tátáil di longrai ngorer má dik laes má dik sormángát suri kak worwor. ³ Má ngorer, káksiai ngo ái Tito a kálámul tili risán, kápdite hustap on suri na kut aririu. ⁴ Má sár te tili katbán tan tám ruruna di puai kak worwor má dik parai ngo kálámul a ruruna i Iesu Karisito, da kut aririu on sang suri na mur i nagogon káián tan Iudáíá. Rung erei di parai ngorer, kápte ngo di tám ruruna muswan, má di agur gim sár pasi ding kusak suri da longrai kángim te worwor ngo gimáte sengsegeng má alari nagogon. Git talas á git ngo gitáte sengsegeng má alari nagogon erei. Má sár tan kálámul er di nem ngo i pákánbung git ruruna i Karisito, ki gita kis pagas sang i kamk-abat kán nagogon. ⁵ Má kápte gim sormángát, wa gim rakrakai sang suri balbal kalar ngo táit di parai kápate nokwan. Má gim longoi ngorer suri lain arbin sur Karisito na kis nokwan sang má suri gama sengsegeng alari nagogon káián tan Iudáíá.

⁶ Io, iak lu worwor ngorer ami Ierusalem tiklik mai tan tátáil, ái rung er gam hol on ngo tan kálámul pakta. Iak worwor mam di, má sár kápte kesi táit di parai suri bontai worwor iau lu arbin mai. A támin ngo di tan kálámul pakta, má sár

kápte iau hol i di ngorer kabin ái Káláu a mákái tan kálámul no ngo di tu arwat sár. ⁷ Áá, tan tátáil er kápdite bontai kak worwor. Ái sár di mák ilmi ngo tukes sár á him mai aru á rákán. Ái Káláu ákte tari lain arbin uri limán ái Petero suri na para talsai narsán tan Iudáíá, má ngorer sár mul ákte tari lain arbin uri limang sang suri ina para talsai narsán rung tili risán. ⁸ Kabin ái Koner a arakrakai i Petero suri na longoi him án apostolo narsán tan Iudáíá, ái ái Koner sár a arakrakai i iau mul suri ina longoi him án apostolo narsá gam tili risán. ⁹ Tan tátáil di mák ilmi artangan si Káláu uri narsang, má ngorer atul i torson lotu, ái Iakobo mái Petero mái Ioanes, ditul lulu mam giur ái Banabas suri para tari ngo dik sormángát ngo kángim him suri arbin a tukes on, ái sár giur ái Banabas giura arbin narsá gam tili risán, mái Petero ditul uri narsán tan Iudáíá. ¹⁰ Gimá lulu ngorer, má namur ditul sung giur suri giura lu hol pasi tan sáhár án kálámul má para di singin matananu ngo giura saliu mai arbin uri tan lite kuir. Má erei sár á táit iau lala nem on suri ina longoi.

Ái Paulo a lala wor uri Petero

¹¹ Má namur iak han pas til Ierusalem uranang kaleng Antiok i balis á Siria má iang kis ái. Má namur ái Petero mul a tapam hut máng kis tiklik mam gim. Má pákánbung a kis tiklik mam gim, iau inri uri mátán i mátán matamata kabin a longoi táit a sák. ¹² A ngoromin. I pákánbung ái Petero a hutngin hut á Antiok, a lu namnam tiklik

mam gim bos kakun Iudáíá máí rung tili risán mul. Má namur te kálámul til Ierusalem di hut, áí rung er áí Iakobo a tarwa di. Má di mák Petero a longoi ngorer ki dik abálsai kán holhol ngo kándi nagogon a parai ngo kápate kuluk suri tan Iudáíá da namnam talum mai rung tili risán. Áí Petero a longra di ngorer mák mátut. A mánán ami kán hol ngo tatalen án namnam talum erei a kuluk, máí sár a matai tan kálámul er til Ierusalem da káp worwor sáksák ur on, má ngorer ák turpasi su alari rang turán er tili risán. ¹³ Má tan Iudáíá tilatung dikte ruruna mul, di mák Petero a longoi ngorer ki di mul dik mur i kán tatalen án angagur. Io, máí Banabas mul a mákái ngorer mák ruh pasi namurwa di. ¹⁴ Má iau mákái ngorer má iak mák ilmi ngo kápdite mur muswan i lengwen tili lain arbin, ki ngorer iau wor uri Petero i mát di no má iak parai ngoromin,

“Iáu kakun Iudáíá má ukte ruruna mul i Karisito, má ukte su bahim uri nagogon káián tan Iudáíá má ukte turpasi mur i tatalen káián rung tili risán. Iáu u lu longoi ngorer, má suri dáh u inar i tan rung tili risán suri dák mur i nagogon káián tan Iudáíá? Kápate nokwan á ngorer!”

¹⁵ Tungu kápate be iau ruruna i Karisito, iau lu mur i nagogon si Moses ngorer i git á bos Iudáíá git lu longoi. Má iau lu mur mul i tatalen bos Iudáíá di longoi er di utngi rung tili risán mai ‘Tám long sápkín’ kabin rung tili risán kápate di mur i nagogon. ¹⁶ Máí sár á gam má á gim mul,

onin git talas ngo kálámul a taram i nagogon, ái Káláu kápate mák anokwa pasi kabin ngo ákte longoi ngorer. Kápate. Ái Káláu a mák anokwa pasi kálámul kabin a ruruna i Iesu Karisito sár. Má ngorer git bos Iudáíá er git ruruna i Karisito, git longoi ngorer suri ái Káláu na anokwa pas git kabin i kángit ruruna. Má ngorer kápgite mur i nagogon mul kabin kápate kesi kálámul na nokwan uri mátán ái Káláu tili nagogon. ¹⁷ Áá, git nem suri gita nokwan uri mátán ái Káláu, má ngorer gitá ruruna i Karisito sár, má kápate gitá lu mur mul i nagogon. Mái sár bos Iudáíá di mákái ngorer má dik parai ngo, “Wa rung er di ruruna i Iesu, di tan tám sápkín kabin kápate di lu mur i nagogon mul!” Ngo kándi holhol erei a nokwan, ki a sálán ngo ái Karisito ákte lam pas git uri tatalen a sák! Ngádáh, a támin ngo kápate? Auh, kápate kápate sang! ¹⁸ Ngo iakte ilang alari nagogon, má namur iang kaleng ur on, a inngasi ngo iau tám abulbul má iakte longoi sápkín, kabin iau tah kusi nagogon erei iau mur on. ¹⁹ Má kabin iau tah kusi nagogon, ina mat suri tumái kak sápkín. Áá, nagogon a parai ngo ina mat, má iakte mat má! Má kápate ngo iau sang iau mat. Wa ái Karisito a keles iau mák mat i niang, má ngorer ái Káláu a wás pas iau ngo iau sár iakte mat. Kak minat er a keles iau on ái Karisito ákte tumái nagogon, má ngorer nagogon káp kán te rakrakai mul suri na obop iau uri minat. Má inái iakte sengsegeng má, pasi á ngorer ina mur i nemnem si Káláu masik. ²⁰ I pákánbung er a mat ái Karisito, kak

torahin holhol mul a mat tiklik mai. Má ngorer kápte mul iau liu namurwai kak torahin holhol kabin ái Karisito ákte liu má i iau. Má onin iau liu sang kabin iau atri kak ruruna i Natun ái Káláu, ái koner a mámna iau mák bál tari kán liu sur iau. ²¹ Ngo kálámul a artálár suri na mur arwat pasi nagogon, mái Káláu na anokwa pasi kabin a longoi ngorer, ki ngádáh má na ngoi á minat si Karisito? Wa na tu táit bia sár, má kápnate tangan git. Mái sár kápte a ngorer! Káp iau te parai ngorer! Káp iau te pukpukwai kán lain artangan ái Káláu uri narsang!

3

Gama mur i nagogon ngo gama ruruna i lain arbin?

¹ U, á gam á tan tám ruruna main Galatiá, gam bos ngul! Ái sinih ákte tok berengna gam? Iakte lain para talsai uri mát gam á him ái Iesu Karisito a long arahi er ák hiru i kubau kus. ² Iau nem ngo gama kos iau mai kes sár á táit. Ngádáh, Tanián a Pilpil a hut narsá gam kabin gam taram i nagogon si Moses? Kápte. Gam longrai lain arbin sur Karisito má gamá ruruna on, ki erár ák hut á Tanián narsá gam. ³ Rakrakai káián Tanián a Pilpil a tangan gam má gamá ruruna, be? Má ngádáh á inái? Gamák tur masik má, má gamák lu mur i nagogon mai kamu rakrakai sang? Auh, koion gama lala ngul ngorer! ⁴ Gamáte lala áslai rangrangas kabin gam ruruna i Karisito. Ngádáh, tan taun er gam áslai, gam tarngi áslai sár? Kápte! ⁵ Má i pákánbung ái Káláu a tari

Tanián má ák longoi tara akiláng i katbán i gam, ngádáh? A longoi ngorer kabin gam long artálár pasi nagogon, ngo kabin gam longrai lain arbin má gamá ruruna on?

⁶ Gita hol pas Abaram be. Buk Tabu a parai ngo, “Ái Abaram a ruruna pagas i Káláu, má ngorer ái Káláu a wás pasi ngo ákte nokwan uri mátán.”

⁷ Gama ilmi sang ngo sinih a ruruna, ái Káláu a wás pasi ngo ákte nokwan uri mátán, má ngorer kálámul er ái á kopkom muswan i Abaram. ⁸ Má Buk Tabu a para táilnai suri rung tili risán di mul da ruruna i Káláu mái Káláu na anokwa pas di. Má a para táilnai lain arbin erei si Abaram er ák parai ngoromin ngo, “Má kabin i kam ruruna, ina asosah i matananu no on á naul bim.” ⁹ Ái Abaram a ruruna pagas mái Káláu a asosah on. Má ngo tekes na ruruna, ái Káláu na asosah on sár ngorer i Abaram.

¹⁰⁻¹² A támin ngo Buk Tabu a parai ngoromin, “Ngo kesi kálámul na mur pagas i bos rákán nagogon no, ki kálámul er na artálár suri na atur páptai liu áklis.”

Mái sár sinih a arwat suri na longoi ngorer? Kápte kes sang! Má ngorer ái rung di mur i nagogon suri da nokwan uri mátán ái Káláu, na lawa di sang, mái Káláu na wás pala di kabin Buk Tabu a parai ngo, “Sinih kápate mur pagas noi nagogon si Moses, ái Káláu na wás palai sang.”

Git wásái ngorer, má a talas uri narsá git ngo ái Káláu kápnate mákái tekesi kálámul a nokwan kabin a mur i nagogon si Moses, kápte. Má ngo ngorer, ki ngádáh gita nokwan ngoi i mátán ái Káláu? Buk Tabu ákte parai ngo,

“Ái Káláu na mákái kálámul ngo a nokwan kabin i kán ruruna sár.”

Kápnate artálár suri kesi kálámul na mur i aru sál no. Ngo na mur i nagogon, ngádáh na ruruna i Karisito ngoi? Má ngo na ruruna i Karisito, ki suri dáh na mur mul i nagogon? Ái Karisito ákte mat palai nagogon, ki ngorer nagogon, ngádáh na tangan git ngoi? ¹³ Buk Tabu a parai mul ngoromin,

“Ngo kálámul a longoi sápkín artálár suri da up bingi suri táit a longoi, ngorer da ariuriwi iamuni kubau, má kálámul erei na kis i lalin kán togor ái Káláu má nák han uri hiru áklis.”

Má worwor er a arwat mam gim á tan Iudáíá kabin kápgimte taram no i nagogon, má ngorer a nokwan suri gima áslai rangrangas kunán kángim sápkín. Ái sár ái Karisito a hut, mái Káláu ák oboi rangrangas on i kángim arlih. ¹⁴ Ái Karisito a pusak pasi kángim sápkín á gim á tan Iudáíá, suri ngorer arasosah si Káláu er a oror tari si Abaram na duk i gim. Má na duk i gam mul ái rung tili risán i pákánbung er gam ruruna má gamá kes mam Karisito. Mái Karisito a mat suri git no gita atur páptai Tanián a Pilpil er ái Káláu a oror tari ngo na asosah i git mai kabin git ruruna.

Nagogon má oror

¹⁵ Má rang buhang, inái ina worwor be suri tatalen tan kálámul di lu mur on. Ngo aru kálámul diar lu worwor suri kesá táit, koran diar mángát suri táit erei ngo na ngorer, ki diara kápti kándiar kamkabat er nák dik. Má kápte kes na tah kusi kándiar oror erei ngo na bontai mul mam te táit.

¹⁶ A ngorer mul mam Káláu, kápnate tah kusi kán oror. Ái Káláu a oror uri narsán ái Abaram má uri narsán kesi sumlahin. Buk Tabu kápte parai ngo a oror uri narsán marán i rang kopkom on, kápte. A parai kes sár, sálán ngo kes sár á kálámul, ái koner si Karisito. ¹⁷ A ngoromin á táit iau parai. Ái Káláu a longoi kán kamkabat mam Abaram mák oror ur singin ngo na kebeptai sang. Má namur, ngo ákte rah má i ahat i mar mai atul i sángul á bet, ái Káláu ák tari kán nagogon si Moses. Mái sár nagogon er kápte tah kus palai kamkabat si Káláu er a longoi hirá mam Abaram. Ngo na han tah kusi kamkabat ngorer, ki ái Káláu ákte tah kusi kán oror. Mái sár ái Káláu káp a tini tah kusi kán oror. ¹⁸ Ngo ái Káláu a long artálár pasi kán kamkabat ur singin tekes kabin a mur i nagogon, ki kápte hut kabin i kán oror ái Káláu. Ngorer kápte a asosah i Abaram kabin a mur arwat pasi nagogon. Auh, ái Káláu a asosah sár i Abaram kabin ái sang a oror ngo na longoi ngorer.

¹⁹ Má suri dáh ái Káláu a tari nagogon? Nagogon a hut suri matananu da tirwas on, má nagogon

na inngas tari si di ngo di longoi sápkín tatalen. Má kápnate tur áklis. A tur i án mudán sár pang i pákánbung er áí Karisito a hut, ki ákte rah má. Áí Karisito áí á sumlahín áí Abaram er áí Káláu a oror pagas suri ngo na hut. I pákánbung áí Káláu a tari nagogon, a tu tari sár singin boh angelo, kán tan tám him, má dik alsai ur si Moses, koner a katbán kálámul, máí Moses a kipi mák tari singin matananu. ²⁰ Áí sár i pákánbung áí Káláu a oror ur si Abaram, kápte mulán tari singin katbán kálámul, kabin kán oror kápte ngo táit diar áí Abaram diar ngurkai suri ngorer nák mon i tekesi kálámul na tangan diar mai. Áí Káláu masik sár a oror, má ngorer áí Káláu sang a tu ekesi oror nokwan ur si Abaram.

²¹ Má i pákánbung áí Káláu a tari nagogon si Moses, ngádáh? A sálán ngo nagogon a tur palai kán oror? Auh, kápte kápte sang! Ngo na mon i tekesi nagogon a artálár suri na aliu pasi matananu, ki ngorer áí Káláu na mák anokwa pas di áí rung di mur arwat pasi nagogon erei. ²² Máí sár nagogon kápte arwat! Buk Tabu a parai ngo matananu no i naul bim di lu longoi sápkín tatalen má sápkín a kátlán i di. Áí Káláu a holhol taru ngorer suri na asosah i di kabin di ruruna, má ngorer áí Káláu a long artálár pasi kán oror er a asosah i di áí rung di ruruna i Iesu Karisito.

²³ Tungu i pákánbung lain arbin sur Iesu Karisito kápte tur talas be, gim á tan Iudáíá gim kis i lalin nagogon si Moses ngorer i tan kálámul di kis i rumán batbat kalar má kápte di arwat suri da

paklai. Má gim kis ngorer pang i bung ái Káláu a inngasi tatalen án ruruna. ²⁴ Má ngorer nagogon a kángim tám ololoh mák tus inngas tari sál si gim uri narsán ái Karisito. A longoi ngorer suri gima nokwan i mátán ái Káláu tili ruruna sár. ²⁵ Ái sár onin tatalen suri ruruna ákte tur talas má, má kápte mul gima kis i lalin tám ololoh erei.

Kabin gam ruruna, gam rang natun ái Káláu

²⁶ Kabin ákte hut ái Iesu Karisito, má gam no gamá ruruna on, gam á rang natun ái Káláu. ²⁷ Má gam no erei gamáte inngasi kamu ruruna i Karisito má gamáte kipi arsiu, gamá kes mam Karisito. Wa gamáte kis i Karisito, má ngorer ninsin i gam ák lu ngoro ninsin ái Karisito sang. ²⁸ Mái Káláu kápte wáswás puar i gam ngo gam kakun Iudáia ngo rung tili risán, ngo gam tám toptop ngo konom, ngo sinih a káláu ngo wák. Ái Káláu a iang talum gam no gamá kes sár á mát mam Iesu Karisito. ²⁹ Má kabin gam kes mam Karisito, gam á bos rang kopkom muswan i Abaram, má ngorer gama otoi bos arasosah er ái Káláu ákte oror pagas mai ur singin.

4

¹ A ngoromin. Gamáte talas uri tatalen er suri kalik a apepei ái kákán suri na otoi tan minsik si kákán. A támin ngo namur na top i minsik si kákán, mái sár pákánbung kalik er a gengen be, a ngorer i kesi toptop a kis i lalin kán pakpakta. ² Kákán kalik er a ilwa pas te kálámul suri da

mákmák i kalik má ololoh i kán tan táit. Má namur a lu maras hanhan i kalik er átik i bung ái kákán ákte put tari suri ái sang má na kátlán tan minsik ái kákán a rusan tari singin. ³ Má git mul ngorer. Tungu bos turngan er di kátlán besang i naul matmatngan pokon di kabat git má git kis i lalin kándi nagogon ngorer i kalik a kis i lalin tám ololoh a ilwa pasi ái kákán. Má nagogon er a kátlán i git ngorer i kálámul pakta a kátlán i kán tan toptop. ⁴ Má namur ngo ák hut má i pákánbung ái Káláu ákte put tari, ái Káláu a dos pala Natun tili narsán sang uri naul bim. Kesi wák a káhái, má a lu marmaras hanhan i lalin nagogon si Moses. ⁵ Mái Káláu a dos palai ngorer suri ák hul asengsegeng pas git tili lalin nagogon. A longoi ngorer suri ái Káláu Kákán a sáras pas git mák patak pas git gitá rang natun má.

⁶ Má kabin gam rang natun ái Káláu, ái Káláu ákte tarwai Tanián a Pilpil uri bál gam, má ái sár á Tanián sang er a kis i Natun, má onin a kis i git mul. Má Tanián a tangan git má gitá lu bin uri narsán ái Káláu ngo, “U, Kakang, kak Tata!” ⁷ Má pasi á ngorer, kápgamte tan tám toptop mul, kápte. Gamáte sengsegeng má, pasi gamá rang natun sang ái Káláu, má ngorer gama otoí tan táit a para páksi ngo na ur káián rang natun.

Ái Paulo a konngek suri bos Galatiá

⁸ Tungu kápgamte mánán be i Káláu, má gamá kis i lalin bos turngan, wa bos angagur án káláu sang, má di kabat gam. ⁹ Mái sár onin gamáte

mánán má i Káláu, ki ina parai ngoromin ngo ái Káláu ákte mánán i gam, ngorer ákte kamu Káláu má! Má ngo gama tapriu kaleng uri tan mulán táit ngorer suri agasgas pasi bos turngan, wa a tu wáráh sár má kápnate tangan gam. Suri dáh gam nem i kaleng ngorer? Ngádáh, gam nem ngo da bali kabat gam mul má gamáng kis án toptop si di ngoro tungu? ¹⁰ Kápte ngo gam tan kakun Iudáíá suri gama mur i kándi tatalen. Máí sár gamáte turpasi mur i bos tatalen tili bungán aunges, má suri pátpát mátán i bos longsit er di lu longoi suri akiláng i kalang má taul mas má hutngin bet. ¹¹ U, rang buhang, iau konngek mam gam bul kabin iau lala songsong pas gam má siari a tu wáráh gut á kak him!

¹² Mákái! Tungu iau main narsá gam, kápgamte lu mur i tatalen kán tan Iudáíá, má iau mul káp iau lu mur on. Má ngorer, rang buhang, iau lala sung gam ngo gama mur i kak tatalen sár má koion gama mur i di.

Gam lain keksa iau erei iau kis tiklik mam gam. ¹³ Gam mánán ngo iau sasam i bung erei iau mulán hut narsá gam, má ngorer iakte tapam ur main i kamu bos malar suri ina liu alari kak sasam má iak arbin mul narsá gam. ¹⁴ Iau lala sasam i bung erei, má ngorer iak tari taun narsá gam. Ái sár kápgamte kankansa iau ngo mikmikwa iau. Kápte. Gam árár pas iau ngoro kesi angelo si Káláu ngo ngorer gama longoi ngoi mam Iesu Karisito sang. ¹⁵ Gam lala hol pas iau má gamá lain belbelken i iau. Iau hol on ngo

gama bilwak palai kodil mát gam gut uri tangan iau suri inak mákmák kuluk. A lala gas i bál gam mam iau i pákánbung erei, ái sár onin kápte. Aiá má kamu gasgas onin? ¹⁶ Ngádáh, kabin iak para aposoi lengwen i mát gam, ngorer iang kurtara uri narsá gam?

¹⁷ Ái rung er di parai lite aratintin narsá gam má ding kaiang pasi ngo lain arbin, di tu lala abálbál pas gam sár uri narsá di, má kápnote tangan gam. Di nem sár suri da tim purwa gam alar gim, ngorer di ri suri talka pas gam má gamáng kákir namurwa di. ¹⁸ Má ngo na kuluk á táit di abálbál pas gam mai, ki a kuluk ngo gama mur on. Má ngo gama longrai a sák, ki koion. Kak inau minái na lu tangan gam i bung iau lu kis mam gam má bung mul iau bokoh alar gam. ¹⁹ Gam ngoro rang natung sang. Wák a ngángrakak a áslai lala rangrang suri pátum má na káhái kalik. Má iau mul, na rangrang i lulung si gam pang i bung gama kaleng uri narsán ái Karisito masak má ninsin sang na lu pakpakta hanhan i kamu liu. ²⁰ Iakte lala wor uri gam on á buk minái kabin a ser i kak hol suri dánih ina longoi uri tangan gam. Kak lala nemnem ngo ina kis tiklik mam gam á inái suri gita mákmák arsuar má lain wornai suri nák talas.

Tothohpas mam Agar mái Sara

²¹ Te tili gam sang di nem suri kis i lalin nagogon si Moses. Má ina gálta gam ngoromin. Gamáte talas má suri táit a parai ái Moses i buk án nagogon? A parai ngoromin. ²² Erei i Buk Tabu

ái Moses a le on sur Abaram ngo ái Abaram a tám i aru i kalik án káláu. Kesá natun a káhái ái Agar, ngisán ái Esimael. Má kes a káhái ái Sara, má ngisán kalik er ái Aisak. Ái Agar a wák án toptop sár, mái Sara kápte. Ái Sara kán wák muswan ái Abaram. ²³ Ái Esimael, koner a páng tili wák án toptop, a páng ngorer git lu páng ngoi á git. Mái Aisak, natun á wák muswan si Abaram, ái a páng kabin i oror si Káláu narsá Abaram.

²⁴ Ngoromin ina taswai ngoi á aru wák erei. Diar tur suri aru kamkabat ái Káláu a kápti. Kesá kamkabat ái Káláu a tari iamuni pungpung á Sinai i balis á Arabia. I pákánbung er ái Káláu a tari nagogon si Moses. Mái Agar er wák án toptop, a arwat mai kamkabat min. Wák án toptop ngo na mon i natun, ki kalik er kápate sengsegeng. A kis án toptop mul ngoro mámán. Má a ngorer mul á kamkabat minái kabin a obop rung di mur on uri lalin nagogon. A ngoro di kis án toptop singin nagogon kabin nagogon a kátlán i di. ²⁵ Má a támin ngo te sang di utngi Sinai ngo “Agar” kabin ái Moses a kipi nagogon tili pungpung er. Mái Agar a tur mul suri bimán rum á Ierusalem onin, kabin rung di kis á Ierusalem di kis ngoro tan tám toptop i lalin nagogon.

²⁶ Ái sár ái Sara, kán wák muswan ái Abaram, a tur arwat mai kamkabat er ái Káláu a longoi mam Abaram. Kamkabat er a but pas tili oror si Káláu sang, má namur ái Iesu a kápti mai dárán. Ái Sara kápate kis án toptop, má ngorer rang natun mul

di sengsegeng. Má Sara a arwat mul mai hutngin Ierusalem ami bát. Bimán rum erei, ái á malar muswan káián rung di ruruna, má di no di lu kis on di sengsegeng sang. ²⁷ A ngorer a parai i Buk Tabu ngo

“Á iáu u koros, káp u tini kákáh,
una laes!

Kápte be u ngángrakak,
mái sár una bin mai parmat urami bát!

Kam pup ákte táu alar iáu má,
ái sár rang natum na marán sorliwi
rang natun wák kán pup er besang i narsán!”

²⁸ Má rang buhang, gam ngoro Aisak. Gam rang natun ái Káláu kabin i oror si Káláu. ²⁹ Hirá kalik er a páng tili wák án toptop, a lu pilgutái kalik a páng mai artangan káián Tanián a Pilpil. A ngorer mul onin. Ái rung er di kis i lalin nagogon di nem i lam bengta rung di sengsegeng alari nagogon. ³⁰ Gama hol tangrai worwor tili Buk Tabu er a parai ngoromin, “Una dos palai wák án toptop er mai natun, kabin kalik er kápnate otoi kam te mahal. Ái kalik er a natun i kam wák muswan, ái masik sár na otoi kam tan táit.” Má ngorer a talas uri narsá git ngo ái rung di toptop singin nagogon, kápdate otoi lain arasosah ái Káláu a oror mai uri narsá Abaram. ³¹ Má ngorer, rang buhang, kápte ngo git rang natun wák án toptop. Git rang natun wák muswan er a sengsegeng.

5

Ái Karisito ákte asengsegeng pas git alari nagogon

¹ Áá, ái Karisito ákte asengsegeng pas git alari nagogon, má ngorer git má te sengsegeng muswan! Má pasi á ngorer gama butatur kuluk na káp má tekes na kápti suk án nagogon iatung i amu pogong!

² Gama mákái! Iau Paulo iau akeng i gam ngoromin. Ngo tekes tili gam na bál pas rung er di lu kut aririu suri da kuti, ki ngádáh má na ngoi á táit a longoi ái Karisito? Kápnate tángni, na tu táit bia sár uri narsán! ³ Má iau akeng i gam mul á gam gam hol on ngo da kut aririu i gam! Ngo tekes na longoi ngorer, nagogon na tinákum uri narsán suri na mur i kunlán nagogon si Moses. ⁴ Ái sinih a tohoi suri na mur i nagogon si Moses suri ái Káláu na wás pasi ngo ákte nokwan uri mátán, kálámul er ákte tubán tah kus palai sang alar Karisito, kabin nagogon a tur palai lain artangan er si Káláu a lu tar bia on. ⁵ Mái sár a lite uri gim sang. Tanián a Pilpil a adikái kángim ruruna sur Káláu ngo na anokwa pas gim uri mátán, má ngorer gimá lala ngangai suri bung er ái Káláu na arbin talas ngo ákte anokwa pas gim kabin gimáte ruruna i Karisito. ⁶ Iau parai ngorer kabin git kes mam Iesu Karisito, má ngorer ái Káláu kápate mákái kálámul ngo dikte kut aririu on ngo kápte. Auh, kut aririu kápate támin táit uri narsán ái Káláu. Tukes sár á táit a támin uri narsán, má a ngoromin. A tirwai bál kálámul suri

na mákái ngo a ruruna tus i Karisito pasi ák mon i kán armámna narsán matananu.

⁷ Tungu gam lain ruruna má mur i worwor si Káláu. Má sinih ákte bat kári kamu lain láklák erei? ⁸ Ái Káláu ákte kilkila pas gam suri gamá káián má. Má kálámul a lam bengta gam alar Káláu, ái Káláu kápate tarwai uri narsá gam. ⁹ Gama ololoh kuluk suri angagur án aratintin erei, kabin na sinim i gam no ngorer i mudán yis di argemwai turán palawa má ák sut. ¹⁰ Mái sár ái Káláu a arakrakai i iau má iak ruruna mul i gam ngo kángit hol a tukes, ngorer kápate gama teleh uri lite sál. Má iau mánán ngo ái Káláu na atri nagogon uri kálámul er a atius i kamu hol. Káksiai ngo a kálámul pakta ngo kápate, ái Káláu ákte obop páksi rangrangas ur on.

¹¹ Má rang buhang, ngádáh sur iau? Te erei narsá gam dikte parai ngo iau lu arbin mai kut aririu, be? Auh, kápate. Ngo a támin á erei, ki tan Iudáíá da laes kunán. Ái sár, a talas uri narsá gam ngo tan Iudáíá kápdite laes mam iau, wa di mikmikwa iau má dik tiptipar i iau kabin iau arbin mai kubau kus sár, má kubau kus a lala tokoi bál di. ¹² Má ina parai ngoromin si di ái rung di hol on ngo da agasgas pasi bál ái Káláu mai kut aririu. Ngo a gas i bál ái Káláu mam di ngo di kut aririu sár, ki a kuluk ngo da puras palai katlán los di koran má bál ái Káláu nák lala laes taladeng mam di!

Wán Tanián má nemnem káián kápán páplun

¹³ Má rang buhang, ái Káláu ákte kilkila pas

gam suri gama sengsegeng alari bos nagogon si Moses. Má kabin gamáte sengsegeng má, koion gama hol on ngo gama sengsegeng utliu uri sápkín tatalen sang. Ái sár gama han utliu uri tatalen án artangan arliu maí armámna. ¹⁴ Gama longoi ngorer kabin bos nagogon no si Káláu, a tikbut tili kes sár á nagogon ngoromin: “Una mámna turam ngorer u mámna kalengna iáu sang.” ¹⁵ Má ngo gama tungai arngas arliu i gam má ot bilingna gam ngorer i tan pap, gama han sák no! Gama ololoh kuluk na mák amosrah i gam!

¹⁶ Má iak parai ngoromin si gam. Gama láklák i sál Tanián a Pilpil a apislai uri kamu hol, má ngorer káp gama te tar gam uri nemnem káián kápán páplun. ¹⁷ Kesi risán bál git kápate nem i longoi táit a kuluk. A kákir suri longoi nemnem káián kápán páplun sár. Mái sár Tanián a ri suri longoi táit a kuluk. Má ngorer diar artalka arliu i diar. A ngoro aru kálámul diar taltalka bus imi bál git. Tanián a puai risán bál git a nem i longoi sápkín, má risán bál git er a puai nemnem káián Tanián. Aru risán bál git diar balbal kurtara arliu, má ngorer táit u hol on ngo una longoi, kápate má u long artálár pasi. ¹⁸ Má ngo gama láklák i sál Tanián a Pilpil a apislai uri kamu hol, ngorer nagogon kápnate kátlán i gam mul. Káp una te lala holhol suri nagogon, kabin táit u longoi a but pas si Káláu.

¹⁹ A talas muswan sang á táit a lu longoi á nemnem án kápán páplun. A ngoromin:

5:14: Him 19:18; Rom 13:9
6:9-10

5:17: Rom 7:15-23

5:19: 1Ko

longoi sápkín mai wák kán lite,
 má durwán hol a talkai kálámul suri longoi
 sápkín mai wák,
 má sursur suri longoi sápkín,
 20 má lotu uri narsán angagur án káláu,
 má tatalen án wah,
 má kurtara arliu,
 má arngangar,
 má bálsák uri lite,
 má tatalen án togor,
 má tatalen án sáráhung,
 má kis arsagil uri toltolom boh,
 má mur i angagur án aratintin,
 21 má kon suri táit káián lite,
 má bau mai dan rakrakai,
 má bau mai wakwak tangrai lol malar,
 má te táit mul ngorer a sák.

Inak bali akeng i gam mul ngoro tungu iakte
 parai, ngo ái rung di lu longoi matngan ngorer
 kápdate kusak uri lolsit si Káláu.

22 Ái sár ngo gita mur i nemnem káián Tanián,
 ki minái á tan wán Tanián kángit liu na kip auti:
 tatalen án armámna,
 má gas i bál,
 má matau imi bál,
 má kis pau,
 má artangan mai armámna,
 má longoi lain tatalen ur singin lite,
 má muswan suri kán talar,
 23 má tatalen án agengen pasi sang,
 má kátlán kalengnai sang.

Kápte kesi nagogon na tur kári kálámul a longoi matngan ngorer. ²⁴ Ái rung di tili Iesu Karisito, a ngoro dikte long pasi risán bál di er a lala kákir suri sápkín ninsi di, má dikte bás páptai uri kubau kus ák mat má.

²⁵ Tanián a Pilpil a aliu git, má ngorer gita sakpap namurwai kemen Tanián sang. ²⁶ Má koion gita tubán hol apakta pas git sang alari kes, má koion gita tok angarnhari rang tur git, má koion gita básák mam di suri kándi lalain táit.

6

Gita artangan narsán lite kálámul

¹ Má rang buhang, ngo ákte tur talas á tekes tili gam a longoi sápkín, ki á gam erei Tanián a kátlán muswan i kamu liu, gama han uri narsán kálámul er má gamák anokwai mai tatalen án arabálbál. Má gam sang gama ololoh i gam keskeskes na káp pur mul i tekes uri sápkín. ² Má ngo tekes tili gam a áslai tilik tinang ngo konngek, koion gama tu mák atri mai kán taun, kápte. Gama tángni sang, má ngorer gama long arwat pasi arardos si Karisito. ³ Ngo tekes a hol on ngo ái má, má ák hol apakta on, kán hol a agur kalengnai sang. ⁴⁻⁵ Keskeskes sang a mon i kán talar suri longoi, má ái sang na long artálár pasi. Má ngorer keskeskes sang na tirwa kalengnai kán him a kuluk ngo a sák, má koion na toh arwat i kán him mai káián lite. Má ngo kán him a kuluk, ki ngorer kálámul er na gas i bál sár suri táit a longoi.

⁶ Máí sár koner a atintin gam suri worwor si Káláu, kán talar á erei, má gama soa lim kosoi táit gam longra pasi mai artangan uri narsán.

⁷ Koion gama ngul sur Káláu. Kápate artálár ngo gama agurái. Gam talas ngo tám himhimna a lu soso, ki namur na il pasi wán táit a soi. ⁸ Ngorer koner a soi ninsin uri agasgas pasi risán bál er a nem i sápkín, namur na il pasi hiru áklis singin sápkín risán bál erei. Ái sár ái koner a soi lain tatalen suri agasgas pasi Tanián, ái na il pasi liu muswan er a kis áklis singin Tanián sang. ⁹ Má gita tunga so áklisnai lain tatalen, má koion gita merok kunán, kabin namur na mon á pákánbung gita il pasi wán i kángit songsong ngo káp gita te puplir. ¹⁰ Má ngorer, i pákánbung git mák pasi sáhár kán kes, ki kángit arliwán suri tángni. A kuluk ngo gita artangan narsán matananu no, má gita lala sangar i tangan rung er di ruruna mul i Karisito ngorer i git, kabin git aratámán no sár mam Káláu.

Arahrahi worwor

¹¹ Má turpasi i kuir minái, gama mákái tara mátán buk erei á iau sang iau le on mai limang. ¹² Ái rung er di kákir suri da kut aririu i gam, di hol pas di sár. Di nem ngo tan Iudáiá da para agas di kabin di mur i nagogon án kápán páplun, má dik paraí ngo kut aririu a kuluk kabin di matai arabilbiling singin tan Iudáiá. Ngo da han arbin ngo, “Ái Karisito di bás páptai uri kubau kus mák mat, má ngorer gita ruruna on sár suri

gita nokwan uri mátán ái Káláu,” ki ngorer tan Iudáia da mos má dák abilbilingna di. ¹³ Ái rung er di tu nem sár i parpara agas singin kálámul suri dikte kuti kápán páplun i gam. A támin ngo dikte kut di tungu, ái sár di sang kápdite lu mur arwat pasi nagogon er di sángxwái. Má ngorer, suri dáh di kákir sur gam ái rung tili risán ngo da kut aririu i gam? ¹⁴ Áá, rung er di nem suri apakta pas di sang. Mái sár á iau, káp ina te apakta pas iau suri tekesá táit. Ái sár ina apakta pasi kángit Konom Iesu Karisito suri a mat iamuni kubau kus. Má kabin suri kán minat, iau mul iakte mat alari tatalen án naul bim, má tatalen án naul bim ákte mat alar iau. ¹⁵ Uri mátán ái Káláu, kápate mákái kálámul ngo dikte kut aririu on ngo kápate, kabin kut aririu kápate támin táit uri narsán ái Káláu. Táit a támin sang uri narsán a ngoromin, ngo ái Káláu ákte anokwa pas git má gitá hutngin akaksim si Káláu. ¹⁶ Má sur rung er di láklák namurwai kak worwor ngorer, di sang á Israel muswan si Káláu, má iak sung Káláu suri na tari si di á matau má armámna.

¹⁷ I kápán páplun i iau a mon i bunrán iriris kabin i lain arbin, má a inngasi ngo iau toptop si Iesu, má ái á kang konom. Má ngorer iau akeng i di ái rung di nem i soksok iau ngo koion da bali longoi ngorer mul!

¹⁸ Má rang buhang, iau sungi kángit Konom Iesu Karisito suri na tari kán lain artangan ur si gam. A támin muswan.

Hutngin kamkabat si Káláu
The New Testament in the Sursurunga Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sursurunga long
Niugini

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sursurunga

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 0727222139

The New Testament

in Sursurunga

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-09-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

59d51359-0c11-5334-a2e7-0e40b5a3442f